

Vergaderjaar 2005–2006

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

K

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 12 oktober 2005

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties¹ zowel als de voorzitter van de bijzondere commissie voor de JBZ-Raad² hebben op 14 juli 2005 een brief gezonden aan de ministers van Buitenlandse Zaken, Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake de oprichting van een Bureau van de EU voor de grondrechten.

De ministers hebben daarop bij brief van 13 september 2005 geantwoord. De commissies brengen hierbij verslag uit van het aldus gevoerde schriftelijke overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties,
Van Dooren

Samenstelling:

¹ *Europese Samenwerkingsorganisaties*

Leden: Van Gennip (CDA), Schuyer (D66), Van der Linden (CDA), voorzitter, Platvoet (GL), Doesburg (PvdA), Broekers-KnoI (VVD), Hoekzema (VVD), Hessing (LPF), Ten Hoeve (OSF), Van Middelkoop (CU), Vedder-Wubben (CDA), Kox (SP) en Eigeman (PvdA), plv. voorzitter.

Plv. leden: Russell (CDA), Schouw (D66), Jurgens (PvdA), Van de Beeten (CDA), Pormes (GL), Van Thijn (PvdA), Dees (VVD), Rosenthal (VVD), Holdijk (SGP), Essers (CDA) en Slagter-Roukema (SP).

² *JBZ-Raad:*

Leden: Holdijk (SGP), Wagemakers (CDA), Jurgens (PvdA), Dees (VVD), De Wolff (GL), Van de Beeten (CDA), Broekers-KnoI (VVD), Hessing (LPF), Middel (PvdA), Kox (SP), plv. voorzitter, Engels (D66), voorzitter en Pruiksmā (CDA).

Plv. Leden: Van Middelkoop (CU), Dölle (CDA), Eigeman (PvdA), Thissen (GL), Essers (CDA), Van Thijn (PvdA), Schuyer (D66) en Franken (CDA).

**BRIEF AAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, AAN DE
MINISTER VAN JUSTITIE EN AAN DE MINISTER VAN
BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES**

Den Haag, 14 juli 2005

Zowel tijdens het plenaire debat¹ «Derde Top Raad van Europa» op 10 mei jl. als tijdens het mondeling overleg² met de minister van Justitie op 28 juni jl. over bewaring van de verkeersgegevens heeft de Eerste Kamer der Staten-Generaal aandacht gevraagd voor de zorg omtrent de oprichting van een EU-Agentschap inzake grondrechten.

Op 30 juni jl. heeft de Europese Commissie een verordening tot oprichting van het Agentschap van de EU inzake de grondrechten voorgesteld, als ook een besluit tot het verlenen van een mandaat aan dit Agentschap om taken te verrichten op het gebied van de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken³.

Na bestudering van de voorstellen wensen de commissie Europese Samenwerkings-organisaties en de bijzondere commissie voor de JBZ-raad van de Eerste Kamer der Staten-Generaal kenbaar te maken overwegende bezwaren tegen deze voorstellen te hebben. De bezwaren hebben hoofdzakelijk betrekking op het overlappen van de (toekomstige) werkzaamheden van dit Agentschap met de werkzaamheden van de Raad van Europa, maar ook op de uitbreiding van de (geografische en inhoudelijke) werkerreinen van het nieuwe Agentschap.

Het Agentschap van de EU inzake de grondrechten, zoals nu voorgesteld door de Europese Commissie, zal zowel geografisch gezien als inhoudelijk een onwenselijke duplicatie betekenen van het werk van de Raad van Europa. Het voorstel kent geen duidelijke bevoegdheidsafbakening en geen specifiek mandaat voor het Agentschap. Het voorziet in een vergaande uitbreiding van de geografische reikwijdte. De besprekingen van het (meer)jaarlijkse programma voor het Agentschap vindt pas plaats na aanneming van de voorstellen. Deze omstandigheden brengen met zich mee dat een akkoord met de Raad van Europa op basis van artikel 300 van het Verdrag van de Europese Unie (eveneens pas te sluiten na aanneming van de voorstellen) geen waarborg is dat het Agentschap slechts complementair aan de Raad van Europa zal functioneren.

Het in de breedst mogelijke zin bevorderen van rechtsstaat, democratie en grondrechten wordt al sinds een halve eeuw op voortreffelijke wijze vorm gegeven door de Raad van Europa. Het ligt niet op de weg van de EU dit werk te dupliceren, al was het slechts dat alle vijftieng lidstaten van de EU lid zijn van de Raad van Europa. Bovendien geldt ten opzichte van de Raad van Europa ook wat geldt ten opzichte van de lidstaten: de EU moet alleen die zaken ter hand nemen die beter op EU niveau kunnen worden behandeld. Neemt de EU taken op zich die al worden uitgeoefend door de Raad van Europa, dan betekent dit een verzwakking van de positie van beide instellingen, en van de bescherming van mensenrechten in Europa. Daarenboven veroorzaakt deze duplicering van taken een verkwisting van publieke middelen.

Met de voorstellen van de Europese Commissie zal ook de kerntaak van het oorspronkelijke Europese Waarnemingscentrum, namelijk de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat, teveel naar de achtergrond verdwijnen. Mensenrechten worden het speerpunt van het Agentschap van de EU inzake grondrechten. Bij aanvaarding van de voorgestelde uitbreiding van de geografische reikwijdte, is het mensenrechtenbeleid in de nabuurlanden zelfs de enige taak van het

¹ Handelingen 2004–2005, EK nr. 25 pag. 1093–1104.

² 23 490, AT.

³ Zie dossier 4.3.87 op www.europapoort.nl.

Agentschap. De voorstellen bieden derhalve onvoldoende waarborging dat het bestrijden van racisme en vreemdelingenhaat prioriteit geniet in de toekomst.

Aangezien de onderhandelingen over het voorstel tussen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad reeds in Brussel zijn aangevangen, verzoeken de commissies op zeer korte termijn een reactie van de regering te ontvangen op de overwegende bezwaren die de commissies hebben. De commissies wensen nu reeds deze boodschap aan de regering over te brengen, met het oog op de vereiste unanimiteit die in de Raad straks nodig zal zijn voor een besluit over de voorstellen.

P. R. H. M. Van der Linden
Voorzitter commissie Europese Samenwerkingsorganisaties van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

J. W. M. Engels
Voorzitter bijzondere commissie voor de JBZ-Raad van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

**BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE VERNIEUWING
EN KONINKRIJKSRELATIES, VAN DE MINISTER VAN
BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 september 2005

Hierbij zenden wij u, mede namens de staatssecretaris voor Europese Zaken en de minister voor Vreemdelingen Zaken en Integratie, een reactie op de brief van 14 juli jl. van de voorzitters van de commissie Europese Samenwerkingsorganisaties en de bijzondere commissie voor de JBZ-Raad over de oprichting van een Grondrechtenagentschap door de Europese Unie. Wij zullen hierbij ingaan op de bezwaren die u ten aanzien van dit agentschap aanvoert en aangeven hoe de regering zich ten aanzien van deze punten zal opstellen in de onderhandelingen.

De regering ondersteunt in beginsel de voorgestelde uitbreiding van het inhoudelijke mandaat van het huidige Waarnemingscentrum voor bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat. Voor de geloofwaardigheid van het interne en externe handelen van de Unie is immers de versterking van alle grondrechten van belang. Het toekomstige Grondrechtenagentschap zal daarbij instrumenteel zijn.

Van belang is echter dat het Commissievoorstel het inhoudelijke mandaat van het Grondrechtenagentschap tegelijkertijd ook beperkt om onder andere overlap met de Raad van Europa te voorkomen. Het agentschap verkrijgt namelijk een taak ten aanzien van de naleving van grondrechten zolang deze aan de orde zijn bij de uitvoering van gemeenschapsrecht (aangevuld met Titel IV VEU betreffende politieke en justitiële samenwerking inzake strafzaken). De regering is er van overtuigd dat deze beperking tot de uitoefening van het gemeenschapsrecht een nadere waarborg vormt ter voorkoming van genoemde overlap, terwijl zij tegelijkertijd de vervulling van een leemte inhoudt waardoor het agentschap toegevoegde waarde heeft. In dit opzicht is er ook geen sprake van verkwisting van publieke middelen.

De regering deelt de mening van uw commissies dat met een uitbreiding van het inhoudelijke mandaat voorkomen moet worden dat de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat naar de achtergrond verdwijnt. Het voorliggende Commissievoorstel bepaalt echter expliciet dat de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat altijd als prioritair thema zal worden aangemerkt in het op te stellen meerjarig programma voor het Grondrechtenagentschap. Naar ons oordeel wordt daarmee de aandacht voor racisme en vreemdelingenhaat voldoende gewaarborgd.

Wel is het van belang, zoals uw commissies zelf ook aangeven, dat het mandaat van het agentschap in geografische zin beperkt blijft tot de Unie. De Nederlandse regering heeft meerdere malen uitdrukkelijk aangevoerd dat uitbreiding van het geografische mandaat met kandidaat-lidstaten en eventuele andere derde landen niet wenselijk is, onnodige verwarring van taken en bevoegdheden met zich meebrengt en overlap met de activiteiten van de Raad van Europa zal inhouden. De regering zal zich dan ook blijven inzetten voor een beperkt geografisch mandaat voor het agentschap. Overigens is het ter vermindering van duplicatie tevens van belang dat de taken van het agentschap beperkt worden omschreven. Naar het oordeel van de regering is dat thans het geval.

Ter verhoging van de synergie tussen de activiteiten van het Grondrechtenagentschap en die van de Raad van Europa, bepaalt het voorliggende voorstel dat een vertegenwoordiger van de Raad van

Europa zitting neemt in de raad van bestuur van het agentschap en over een (beperkt) stemrecht beschikt. Ook bepaalt het Commissievoorstel expliciet dat het Grondrechtenagentschap zijn activiteiten met de Raad van Europa coördineert, in het bijzonder met betrekking tot het jaarlijkse werkprogramma. Bovendien zal de Gemeenschap een akkoord sluiten met de Raad van Europa om invulling te geven aan de nauwe samenwerking tussen de Raad van Europa en het Grondrechtenagentschap. De regering is met u van mening dat de besprekingen over het tussen de Gemeenschap en de Raad van Europa af te sluiten akkoord reeds nu, parallel aan de onderhandelingen over het Grondrechtenagentschap, kunnen aanvangen om de Raad van Europa vroegtijdig in het proces te betrekken. Naar onze mening behoeft inwerkingtreding en operationalisering van het Grondrechtenagentschap niet te worden afgewacht.

De regering deelt uw mening niet voor wat betreft de vaststelling van het jaarlijkse werkprogramma. Het vertegenwoordigende lid van de Raad van Europa beschikt over een stemrecht ten aanzien van de vaststelling van het jaarlijkse werkprogramma. Hiervoor zal een versterkte in plaats van een gewone meerderheid vereist zijn; de positie van het vertegenwoordigend lid van de Raad van Europa is daarmee dus niet onbelangrijk.

Kortom, de regering is van mening dat een als expertisecentrum fungerend Grondrechtenagentschap moet worden toegejuicht. Dit neemt niet weg dat de nodige voorzichtigheid moet worden betracht om onnodige duplicatie met het werk van andere organisaties te voorkomen. De regering is zich hiervan terdege bewust en zal gedurende het onderhandelingsproces hier steeds weer aandacht voor vragen. Daarbij geldt het hierboven geschetste als uitgangspunt voor de interventies van de Nederlandse regering. Ten slotte zij nog opgemerkt dat de regering de oprichting van het Grondrechtenagentschap nog altijd ook als gelegenheid beschouwt om concreet invulling te geven aan de veelvuldig geuite wens en in Warschau tijdens de Derde Top van 16–17 mei jl. tot uitdrukking gebrachte streven om de noodzakelijke synergie tussen de Unie en de Raad van Europa te verwezenlijken.

De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties,
A. Pechtold

De Minister van Buitenlandse Zaken,
B. R. Bot

De Minister van Justitie,
J. P. H. Donner